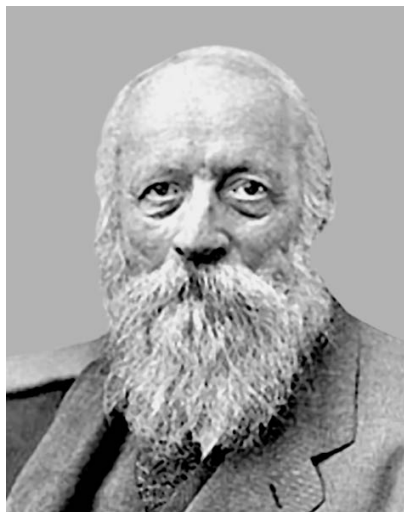

БҰБЕР Мартін (Мордехай) (מֹרְדֵּכַי בּוּבֵר; 08. 02. 1878, Вiдeнь — 13.06.1965, Єрусалим) — єврейський філософ і літератор. Один із засновників сучас. філософії діалогу, спорідн. з персоналізмом та реліг. екзистенціалізмом. Навч. у Львів. польс. гімназії (1892-96). Вищу освіту здобув в університетах Відня, Берліна, Ляйпцига, Цюриха. 1904 у Відні захистив доктор. дис. з проблем теорії індивідуалізації в містич. ученнях Ніколауса Кузанського та Якоба Бюме. Навчаючись у Відні (1898), прилучився до сiоніст. руху, в якому підтримував перш за все не політичну, а культурну спрямованість. Від 1901 був редактором Центр. органу сiоніст. руху — тижневика «Die Welt», для якого замовив І. Франкові статтю про укр.-євр. взаємини. Написана І. Франком стаття «Meine jüdischen Bekannten» («Мої знайомі жи́ди») не була опублік. в газеті, оскільки Б. залишив пост редактора внаслідок незгод з керівництвом сiоніст. руху. 1916-24 — ред. одного з найвпливовіших євр. видань у тогочасній Німеччині - часопису «Der Jude». 1923-33 — завідувач кафедри євр. релігії та етики в Університеті м. Франкфурт — на-Майні. Обстоював справу євр. освіти та культури в нацист. Німеччині. 1935 емігрував до Палестини. 1938-51 — проф. соц. філософії Євр. університету в Єрусалимі. 1960-62 — перший президент Ізраїл. АН. Як філософ Б. справив глибокий вплив на європ. і світ. думку. У найвідомішій праці «Ich und Du» («Я і Ти», Берлін, 1923), а також у пізніших працях, зокрема «Das Problem des Menschen» («Проблема людини», Цюрих, 1947), представив типи світогляду людини за принципом «Я — Воно», з одного боку, і «Я — Ти» — з іншого. Сприйняття зовн. світу в модусі «Воно», тобто як сукупності придатних до об'єктив. аналізу і практ. використання

предметів, є по-своєму необхідним, проте цілковите занурення в таке ставлення позбавляє людину вищих цінностей і сенсу існування. Вони розкриваються завдяки нашій здатності вбачати в навколишньому світі звернене до нас «Ти», ставитися до ін. людей та живих істот загалом, не як до об'єктів і засобів, а як до співрозмовників, партнерів у великому діалозі буття. Спираючись на спадщину середньовіч. містицизму, філософ. ідеї Л. Фойєрбаха, С. К'єркеґора, В. Дільтея (учнем якого безпосередньо був), Б. розробив концепцію діалогу, спілкування як сутнісної основи та імперативу, що визначає існування людини. При цьому вимогу діалог. відкритості філософ чітко відрізняє від популяр. ідеї «розчинення» люд. індивідуальності у всеосяжній стихії «життя», «духу», «народу» тощо. Тільки «Я», що усвідомлює власну неповторність і відповідальність, здатне до повноцін. діалогу з «Ти». Відтак для Б. принципового значення набуває категорія «між» («des Zwischen»), що вказує на самотність учасників діалогу й сенсову дистанцію між ними. Осмислюючи з діалог. позицій реліг. ситуацію сучасності, Б. вважав, що саме зануреність у «Воно», речовизм і об'єктивізм передусім відвертають людину від Бога, якого вона може відкрити для себе лише як «вічне Ти». Показову для сучас. цивілізації кризу богозалишеності Б., на противагу тезі Ф. Ніцше про «смерть Бога», іменував «затемненням Бога» (що стало назвою праці «The Eclipse of God», New York, 1952), покладаючи надії на подолання цієї кризи в майбутньому. Б. наполягав на взаємній відкритості культур. традицій. конфесій (за умови збереження кожною влас. ідентичності), встановленні взаєморозуміння у міжнац. стосунках; у творах самого Б. християн. мотиви часто поєднуються з юдейськими. Вже 1921 філософ закликав «до миру і братерства» між євр. й араб. народами. 1961 завершив розпочатий разом з Ф. Розенцвайгом у 1-й пол. 20-х рр. 20 ст. переклад на нім. мову Старого Заповіту. Працював над упорядкуванням та осмисленням переказів і літ. пам'яток хасидизму, в яких убачав втілення життєвої мудрості євр. народу. Загалом Б. опрацював біографії й світогляди близько сотні хасид. діячів, зокрема й з України, як от: засн. сх.-європ. хасидизму — Баал Шем Тов, Великий маггід Дов Баєр з Межіріччя, Пінхас із Корця та ін. Листувався з І. Франком.

Основні праці

Werke. Bd. 1-3. München, 1962-64; Die Erzählungen der Chassidim. Zürich, 1990; Два образа веры. Москва, 1995; Перспектива // Ситниченко Л. А. Першоджерела комунікативної філософії. К., 1996; Хасидские предания: Первые наставники. Москва, 1997.

Рекомендована література

1. М. Friedman. Martin Buber's Life and Work. Detroit, 1978;
2. Лифинцева Т. П. Философия диалога Мартина Бубера. Москва, 1999;
3. М. Friedman. Martin Buber and Emmanuel Levinas: an Ethical Query // Philosophy Today. 2001. Vol. 45, № 1;
4. Рудницький Л. Іван Франко і німецька література. Л., 2002.

В. А. Малахов, М. Д. Феллер

Бібліографічний опис:

Бубер Мартін (Мордехай) / В. А. Малахов, М. Д. Феллер // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-36401>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).